

Een koud en rafelig hart

LITERATUUR

JOSHA ZWAAN, SATURNUSPLEIN 3

★★★★☆

‘De smaak van haar bloed, het schrijven van de rafelige huid waarvan ze elk nieuw gevormd laagje lospeuterde voor er nieuwe roze huid onder gevormd was, waren eilandjes in de poel van gevoelloosheid waar ze in rondploeterde.’ De ‘ze’ in dit fragment is Lies, hoofdpersoon in *Saturnusplein 3* van Josha Zwaan (AmboAnthos, € 20). Als jonge meid gaat Lies werken als gouvernante bij het welgestelde Joodse gezin Schrijver en wordt verliefd op hun zoon Daniel. Zijn ouders en broer en zussen zien de oorlog naderen en vertrekken naar Amerika, maar Daniel wil niet vluchten. Vanwege zijn communistische verzetswerk wordt hij in september 1943 gefusilleerd. Lies moet onderduiken met haar oudste zootje Peter, terwijl baby Koos elders wordt ondergebracht.

Als zij na de oorlog worden herenigd, zijn ze alle drie

getraumatiseerd. Koos lijkt zo veel op zijn vader en is tegelijk zo’n kwetsbaar en ‘lastig’ kind, dat Lies alleen in het donker van hem kan houden. Zelfs voor haar verdrietige moeder – Lies’ vader en zus zijn gestorven in een concentratiekamp – of schoonouders kan ze geen liefde meer voelen, zo koud en rafelig is haar hart geworden. Letterlijk en figuurlijk blijft ze steeds de korstjes van haar gebroken lichaam en geest openkrabben, met desastreuze gevolgen.

Verrassend is *Saturnusplein 3* als oorlogsroman niet, en de historische context, zoals de informatie over het communisme in Nederland, had her en der iets subtieler verwerkt kunnen worden. Maar Josha Zwaan is er wel in geslaagd de ijzingwekkende schade en kilte die deze mensen heeft bevangen, overtuigend en invoelbaar op te tekenen. — Vivian de Gier

Schrijver
leest

‘Hopeloos overschat? Harry Mulisch’

Van Martin Michael Driessen (1954) verschijnt dit najaar *Mijn eerste moord en andere verhalen*. De novellebundel *Rivieren* uit 2016 werd bekroond met de ECI Literatuurprijs.

Ik lees nu

„Een biografie over Franz Kafka en de novelle *Aquis Submersus* – ofwel *In het water verzonken* – van Theodor Storm. De biografie is een halve eeuw oud en geschreven door mijn Duitse uitgever Klaus Wagenbach. De novelle van Theodor Storm stamt uit 1876 en beschrijft, heel typerend voor hem, een duister en onontkoombaar noodlot. Ik lees heel nauwgezet omdat ik met een vertaling bezig ben, die zal worden opgenomen in mijn nieuwe verhalenbundel.

Del. Dat is nogal ongebruikelijk, zeker, maar ik vind het een prima idee.”

In mijn jeugd verslonden

„Nils Holgerssons wonderbare reis en *Alleen op de wereld*. Met Nils Holgersson kon ik mij goed identificeren: kleine jongen in een heel grote wereld. Wat ik ook prachtig vond was hoe Selma Lagerlöf zijn nabijheid tot de dierenwereld tekent. Die verbondenheid tussen mens en dier sprak me erg aan. Een verbondenheid die je ook terugvindt in het boek van Hector Malot met Remi en Vitalis en zijn aapje Joli-Coeur.”

Guilty pleasure

„Je zou mijn liefde voor de zogenaamde ‘ondermaatse’ literatuur

FOTOT/MARCDRIESSEN

als die van John Buchan een ‘guilty pleasure’ kunnen noemen. Ik hou nu eenmaal van thrillers waarin veel suspense en plot zit. De eerste boeken van Ken Follett bijvoorbeeld vond ik geweldig. Zijn *Eye of the Needle* is een waar meesterwerk; zijn latere boeken zijn helaas meuk.”

Hopeloos overschat

„Harry Mulisch.”

Wat ik maar niet uit krijg

„*Wuthering Heights*. Het waarom is me een raadsel. Ik schaam me er ook bijna voor het te zeggen, want ik wéét dat het een meesterwerk is. Goed geschreven, prachtige literatuur. Het ligt dus niet aan Emily Brontë dat ik steeds strand, maar aan mijzelf. Maar wat ik ook probeer, ik blijf er steeds weer in steken. Ik kom nooit verder dan bladzij 80. Ja, mysterieus, ik kom er niet uit.”

Wat ik zelf had willen schrijven

„Het boek dat ik zelf had willen schrijven moet nog geschreven worden.” – Peter Sierksma